

Het begon met de dood van mijn vader, drie jaar geleden. Vanaf die dag is mijn leven een verhaal geworden. Hij stierf in zijn slaap. Irma, een vrouw uit de buurt die zich sinds hij weduwnaar was om hem bekommerde, vond hem. Mijn broer en ik reden in één auto naar het ouderlijk huis, onze vrouwen zouden later komen met de kinderen. Samen gingen we de kamer binnen waar mijn vader in bed lag, op zijn rug, het dekbed hoog opgetrokken tussen zijn wasbleke vingers.

Of we stonden of zaten, praatten, zwegen? Alle beelden, geuren, herinneringen aan wat er in me omging, zijn uitgewist door wat er daarna gebeurde. Richard verliet de kamer als eerste, ik bleef alleen bij mijn vader achter. Toen ik weer beneden kwam zei Richard dat Irma ons iets wilde laten zien. Ze ging ons voor naar de zitkamer en stond stil bij een schilderij. Al vijfenveertig jaar hing het daar, een dubbelportret van Richard en mij, destijds tien en zeven. Olieverf, uitbundige kleuren;

twee jongens in identieke groen-rood gestreepte shirtjes tegen een okergele achtergrond. Ze haalde het schilderij van de muur, draaide zich om en wees op een brief die in de hoek van de lijst was gestoken. ‘Voor Richard en Arthur’, stond er in vaders handschrift, ‘Pas openen na mijn dood’.

Ik ging ervan uit dat de inhoud van de brief iets met het schilderij te maken had, informatie over de schilder bevatte of een suggestie hoe wij het portret allebei konden bezitten zonder het doormidden te zagen. Mijn vader wist dat wij erop aasden, de een niet minder dan de ander, en had zich vast afgevraagd hoe dat nou moest na zijn dood. Nadat ze het schilderij achterstevoren, met de brief naar ons toe, tegen een stoel had gezet zei Irma: ‘Zo, en dan laat ik jullie nu alleen.’

ARNHEM, 18 JANUARI 2024

Lieve zonen,

Op het moment dat ik dit schrijf weet ik niet hoelang ik nog zal leven. Dat ik het niet gewoon aan jullie vertel is omdat ik rust wil. Geen discussie over wat ik met mijn vondst moet, en al helemaal geen geharrewar over de opbrengst. Ik ben oud, ik heb niets meer nodig. Het geld is voor jullie, doe er iets goeds mee.

De ontdekking die ik een poos geleden gedaan heb, heeft me slapeloze nachten bezorgd. Daarom heb ik besloten er niet meer aan te denken, en er met niemand over te praten. Mijn vondst zal jullie leven op zijn kop zetten, maar ik heb er alle vertrouwen in dat jullie wel weten wat je te doen staat.

Richard, jij, reclameman in hart en nieren, bent zakelijker dan je broer: vind een ervaren taxateur, en laat je geen oor aannaaien. Arthur, behoed je broer als het geld op jullie rekeningen staat voor overhaaste

stappen. Ik vraag jullie met klem: zet je over je ergernissen heen en help elkaar. Nu loop ik op de zaken vooruit. Ik hoor jullie denken, geld, een erfenis? Wat zou een gepensioneerde leraar Duits, die geen rijke ouders of schoonouders had, zijn kinderen moeten nalaten? Het huis ja, wat meubels, veel boeken – zo was het ook, tot de dag dat ik dat liftje liet aanbrengen. Ik zal jullie geduld niet langer op de proef stellen. Ga naar de gang. Daar zien jullie de traplift, die niet van mij is maar gehuurd van de gemeente. Een paar dagen na mijn overlijden zal hij waarschijnlijk worden weggehaald.

Zorg dat je op dat moment in de buurt bent, want achter de rail bevindt zich een stukje gipsplaat dat een holte in de muur bedekt. Ik heb nooit een oneffenheid in het stucwerk opgemerkt tot dat liftje werd geplaatst. De monteur riep me bij zich, en wees met zijn boor naar een gat in de muur waar een kistje in stond: kijk nou eens, meneer... Ik had geen argwaan, ik was alleen maar heel nieuwsgierig. Ik dacht: vast een schat uit de tijd dat de jongens nog klein waren. (Weten jullie nog dat jullie op een dag een handje kiezelstenen goud hebben gespoten, en in een sjaal van mama in de tuin begraven?) Toen de monteur even weg was heb ik het kistje opengebroken, een paar minuten naar de inhoud staan staren, en het weer terugzet. Precies wat ik dacht, een grap van mijn jongens, heb ik tegen de monteur gezegd.

Haal je geen rare dingen in je hoofd, zoals het kistje daar staat heb ik het gevonden, bij toeval. Ik heb geen dubbelleven geleid, nooit aan een roofoverval meege-

daan. Een van de vorige bewoners moet het daar verborgen hebben. Als ik mijn heup niet gebroken had, was dat liftje er niet gekomen, en lag er nu geen fortuin op jullie te wachten.

Aan het eind van de brief herhaalde mijn vader dat we met de opbrengst van zijn vondst, die nu van ons was, deel van de erfenis waar we recht op hadden, iets goeds zouden doen. Maar voor we bij het einde waren, zat Richard al op zijn knieën onder aan de trap en vroeg mij de gereedschapskist uit de kelder te halen. Een kwartier later trokken we met vereende krachten de rail van de muur, en in één moeite door het gipsplaatje. Ik strekte als eerste mijn hand uit naar het kistje, blies de kalk van het deksel, maar opende het pas toen Richard overeind gekomen was. We konden onze ogen niet geloven. Op de bodem lag een satijnen zakje met fonkelende stenen, tien, twaalf telde ik er in de gauwigheid. Vlug liepen we ermee naar het raam, in het licht waren sommige diamanten zachtroze met een zweem blauw, lila, mauve.

‘Nep,’ fluisterde Richard, nadat hij de grootste steen van alle kanten had bekeken. ‘Mooi geslepen, dat wel, leuk voor in de kerstboom.’ Had papa ons er maar meteen bij gehaald, dan hadden we hem uit de droom kunnen helpen. We deden de diamanten weer terug in het zakje, en grinnikten schaaapachtig om onze naïeve vader. Tot ik me herinnerde dat er hier, voor mijn ouders dit huis begin jaren tachtig kochten, een weduwe had gewoond wier zoon diamantair was.

Op een vrijdagmiddag zaten we bij de notaris en vertelde de executeur-testamentair ons hoeveel miljoen wij, de opbrengst van het te koop staande huis niet meegerekend, erfd. Ik dacht aanvankelijk dat wij het bedrag moesten delen, ik was niet anders gewend. In onze jeugd mochten wij eenmaal per week, alleen in het weekend, ieder één flesje frisdrank uit de ijskast pakken. Om het genot te verdubbelen deelden we op vrijdagavond Richards flesje en op zaterdag het mijne.

Richard had, vaders wens indachtig, een expert ingeschakeld en de verkoop van de diamanten op zich genomen. De getallen die hij zo nu en dan doorbelde van de veiling in Antwerpen deden me duizelen. Ik had kunnen weten wat me te wachten stond. Een foto van de stenen, de waarde erbij vermeld in euro's en dollars, had inmiddels op de openingssites gestaan van alle Nederlandse kranten, en zelfs van een paar buitenlandse. Soms was van het nieuwtje een langer bericht gemaakt, over de

Amsterdamse diamantair die de stenen in het huis van zijn moeder had verborgen. Hij was omgekomen bij een auto-ongeluk, zij overleefde hem nog jaren. Waarom had hij de stenen verstopt, en waarom bij haar? Wilde hij kunnen vluchten als er gevaar dreigde, om elders een nieuw bestaan op te bouwen? Allerlei speculaties deden de ronde, ook over de vindsters, twee Nederlandse mannen die anoniem wensten te blijven.

In ons land had de foto van de diamanten op dezelfde pagina gestaan als het bericht dat de Klaar met leven-wet was aangenomen, naast een reportage over de grote overstroming bij Basel, en een wazig kiekje van de twintigjarige prinses Amalia, betrappt in innige omhelzing met een onbekende jongeling in een baai bij het vakantieverblijf van de familie in het Zuid-Griekse Kranidi. Maar over het liefdesleven van de kroonprinses gaat dit verhaal niet, noch over de diamantair of over de inwoners van Basel wier statige huizen door het buiten haar oevers treden van de Rijn in het kolkende water stonden. Hoe belangwekkend ook, er is een ander verhaal dat verteld moet worden.

Pas aan het bureau van de notaris drong tot me door hoe rijk ik was. Hij legde uit dat er maar liefst twintig procent belasting betaald zou moeten worden. 'Nee!' riep Richard uit, of was ik het die in gedachten een kreet van afgrijzen slaakte? Merkwaardig, hoe snel we aan ons kapitaal gehecht waren. We keken elkaar aan, en beseften op hetzelfde moment dat er ook na onze afdracht aan de staat zoveel overbleef dat er geen huis of landgoed

in Europa te vinden zou zijn dat we niet konden kopen. En dan nog zou er genoeg geld over zijn om... tja, om wat? Een zware metalige zweetlucht drong mijn neusgaten binnen. Wat stink je, broer, dacht ik en ik wendde mijn hoofd af. Of alles nu duidelijk was, werd ons gevraagd. Min of meer, ik knikte bedeesd en merkte dat ik zelf zo stonk. Mijn overhemd plakte aan mijn rug, mijn handpalmen waren klam. Er moest van alles ondertekend worden en ik veegde mijn handen af aan mijn broek voor ik de vulpen van de notaris aanpakte.

Van het kantoor in het centrum van Arnhem reden we de stad uit, naar Heizicht, een tot hotel-restaurant verbouwde boerderij met vijf kamers aan de rand van de Veluwe. Tot aan de horizon uitzicht op heidevelden met hier en daar een plukje berken en een zandverstuiving. Ik had nooit gedacht dat ik er zonder schuifelende vader of moeder aan de arm nog eens zou terugkomen, zo geweldig was het eten er niet. Toch aarzelden we geen moment. Deze dag kon alleen daar eindigen, en als het laat werd bleven we net als vroeger overnachten.

Zwijgend dronken we een glas bier, en af en toe een slokje jenever. Richard beantwoordde zijn mails, ik kon alleen maar voor me uit staren. Het bezoek aan de notaris had me uitgeput, alsof ik een akker met vette klei had omgespit. Bij ons tweede rondje vroeg Richard: ‘Heb jij enig idee wat je ermee gaat doen?’

‘Mijn hypotheek aflossen.’

‘En wat nog meer?’

‘Spaarrekeningen openen voor de jongens. Zodat ze straks rustig kunnen studeren.’

‘Verstandig. Doe ik ook voor mijn meisjes. Maar je wilt ze niet te veel verwennen dus wat nog meer?’

Mijn blik ging naar het raam, in de motregen had de hei de kleur van onze diamanten, alsof ze gespleten waren en in duizenden kleinere steentjes uiteengevallen. We hadden ze niet allemaal verkocht, maar elk een paar achtergehouden als aandenken.

Al weken geleden had Richard voorgesteld dat ik een plan zou maken, of tenminste een lijst met wensen en ideeën opstellen. Hij zou hetzelfde doen, en dan konden we het er samen over hebben. Met wie anders moesten we het bespreken? Zijn vrouw Clara kreeg het Spaans benauwd van een getal met meer dan vier nullen. De erfenis kon een obstakel worden in zijn vriendschappen, de plotselinge rijkdom een splijtzwam. Zo bedachtzaam als hij erover sprak, alsof hij de psychiater was en niet ik. Hij keek me nog steeds vragend aan. Hij beweerde altijd dat ik zo’n rijke fantasie had, ik wilde hem niet teleurstellen, maar mijn eerste wensen waren nogal huiselijk, huwelijks.

‘Eef wil een atelier laten bouwen in de achtertuin, en we gaan naar Venetië, deze winter nog.’

Op onze huwelijksreis, of liever de reis waarop ik haar ten huwelijk had gevraagd, hadden we met onze rugzakjes op de borst alsof we allebei hoogzwanger waren naar de barokke gevel van Hotel Danieli staan staren. Daar wil ik een keer met je wakker worden, had Eef gezegd, als

we tien of twintig jaar getrouwd zijn. Dat waren we inmiddels, ruimschoots, maar het was er nooit van gekomen.

‘En jij?’

Ook Richard wist wel een paar hotels waar hij eens een nachtje wilde doorbrengen, zei hij met een ontwijkend glimlachje waardoor ik twijfelde of Clara wel in dit plan voorkwam.

‘Stoppen met werken?’ vroeg ik.

‘Geen sprake van, maar wel iets anders misschien. Bijna dertig jaar in de reclame, het is mooi geweest.’

Ik keek hem onderzoekend aan, ik dacht dat hij al veel verder was. Goede doelen, vroeg hij nu aarzelend, zag ik daar iets in? Hij voelde er wel wat voor een bedrag aan het Stedelijk Museum te schenken, en aan het Kröller-Müller, ter nagedachtenis aan onze ouders die daar vroeger vaak even binnenliepen. Hij was me vóór, die laatste schenking had ik willen bedenken. Ter plekke bedacht ik een gulle gift, die mijn vader vast ook wel had kunnen behagen, aan Het Muziektheater of het Concertgebouworkest.

‘En, niet of,’ corrigeerde Richard. ‘Dat moeten we afleren, dat zuinige denken.’

De nazomerzon zette de hei in een gloed. Mijn vader had me nooit geleerd hoe een fortuin te beheren, wel waaraan je kon zien hoelang het nog duurt voor de zon ondergaat. Streck je hand uit, draai hem parallel aan de horizon, iedere vinger tussen de onderkant van de zon en de horizon staat voor ongeveer één kwartier. Hij wist